

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

27 augustus 2010 / rapportnummer 2457-31

1. Hoofdpunten van het MER

Het college van burgemeester en wethouders van Franekeradeel heeft het voornemen om het bestaande glastuinbouwgebied ten zuiden van Sexbierum uit te breiden met circa 200 hectare bruto extra glastuinbouwgebied. Om deze uitbreiding mogelijk te maken is in oktober 2008 een bestemmingsplan door de gemeenteraad vastgesteld. Voor de besluitvorming over dit bestemmingsplan is een m.e.r.-procedure doorlopen. Het goedkeuringsbesluit over dit bestemmingsplan door Gedeputeerde Staten van Fryslân is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op 20 januari 2010 vernietigd. De Afdeling oordeelde dat onvoldoende inzicht is gegeven in de uitvoerbaarheid van het plan en dat cumulatieve effecten ten onrechte niet zijn meegenomen in de passende beoordeling. Naar aanleiding van deze uitspraak is de gemeente gestart met een nieuwe m.e.r.-procedure. Voor het westelijke deel van het glastuinbouwgebied zal een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld en voor het gehele glastuinbouwgebied een structuurvisie. Ten behoeve van de besluitvorming over zowel de structuurvisie als het bestemmingsplan wordt een gecombineerde plan/project-m.e.r.-procedure doorlopen.

De Commissie voor de m.e.r.¹ (hierna 'de Commissie') beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- inzicht in de mogelijke gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied 'Waddenzee'. Betrek daarbij ook cumulatieve gevolgen ten gevolge van andere initiatieven. Een Passende beoordeling dient deel uit te maken van het MER;
- inzicht in de landschappelijke inpassing. Geef aan hoe het glastuinbouwgebied wordt ingepast in de omgeving. Maak hierbij inzichtelijk hoe belangrijke landschappelijke en cultuurhistorische elementen geaccentueerd/bewaard blijven;
- inzicht in het nut, de noodzaak en de uitvoerbaarheid van het voornemen;
- een beschrijving van de waterhuishouding en de realisatie van de benodigde waterberging;
- een heldere samenvatting die zelfstandig leesbaar is en een goede afspiegeling is van de inhoud van het MER.

In de startnotitie is aangegeven dat bij het opstellen van het MER zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van het eerder opgestelde 'MER uitbreiding glastuinbouw Sexbierum'. Waar nodig zullen verdiepingsslagen worden gemaakt en onderzoeken worden aangepast conform huidige wet- en regelgeving.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Adviezen Commissie'. In bijlage 2 vindt u de zienswijzen en adviezen die de Commissie bij haar advisering heeft betrokken.

De Commissie merkt op dat het voorgaande MER niet als bekend verondersteld mag worden bij de lezer. De Commissie adviseert op basis van het eerder opgestelde MER één compleet MER te maken dat als geheel duidelijk en navolgbaar is. Hierbij kan uiteraard gebruik worden gemaakt van reeds bestaande, eventueel waar nodig geactualiseerde, achtergronddocumenten.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

2. Achtergrond en doelstelling

2.1 Achtergrond

De initiatiefnemer wil in totaal 200 ha bruto extra glastuinbouwgebied mogelijk maken nabij Sexbierum. In de structuurvisie wordt het totale glastuinbouwgebied (reeds bestaand en de uitbreiding van 200 ha) opgenomen. In het bestemmingsplan wordt nu een eerste gedeelte van 100 ha bruto glastuinbouw mogelijk gemaakt.

Onderbouw in het MER de huidige vraag naar glastuinbouw op nationaal en provinciaal niveau, en meer in het bijzonder nabij Sexbierum.² Geef de fasering aan van de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied aldaar. Doe dit op globaal niveau voor de extra glastuinbouw die de structuurvisie mogelijk maakt.

In de startnotitie wordt aangegeven dat zal worden ingegaan op het ambitieniveau voor duurzame energie. De Commissie adviseert om ook in te gaan op de ambities voor landschappelijke inpassing en waterberging.

2.2 Beleidskader

Geef in het MER een overzicht van het meest recente beleidskader en de wet- en regelgeving die van belang zijn voor de uitbreiding van het glastuinbouwgebied. Benoem de eisen en randvoorwaarden die hieruit voortkomen en wat de consequenties voor (onderdelen van) het voornemen zijn.³

² Zie hierover ook de zienswijze van de Friese Milieu Federatie (nr. 5 in de lijst van ontvangen zienswijzen en adviezen in bijlage 2 van dit advies).

³ Zie hierover ook het advies van de Milieu Adviesdienst en de VROM-Inspectie (nr. 4 en 7 in de lijst van ontvangen zienswijzen en adviezen in bijlage 2 van dit advies).

2.3 Alternatieven

De Commissie wijst er op dat het per 1 juli 2010 (inwerkingtreding Wet modernisering m.e.r.) geen wettelijk inhoudsvereiste meer is om een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) op te nemen in het MER. Wel moet nog steeds het volledige spectrum aan milieuvriendelijke oplossingen verkend worden. Ook is het nog steeds verplicht om mitigerende en compenserende maatregelen te beschouwen in het MER. De Commissie adviseert om aandacht te besteden aan de volgende aspecten:

- beperking van emissie van broeikasgassen en bestrijdingsmiddelen;
- de (collectieve) behandeling van afval, afvalwater en brijn;
- verduurzaming van het energiegebruik door de glastuinbouwbedrijven en de mogelijkheden voor synergie en de toepassing van geothermie;
- de waterhuishouding (gietwatervoorziening, waterberging en afvalwater);
- de landschappelijke inpassing;
- de mate waarin dergelijke maatregelen individueel dan wel gezamenlijk zijn te realiseren.

Geef aan hoe de gemeente actief wil en kan bijdragen aan een hogere mate van duurzaamheid en of er voorwaarden worden gesteld in het bestemmingsplan en/of vergunningen.⁴

3. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

3.1 Algemeen

De startnotitie geeft een goede aanzet voor de wijze waarop de milieugevolgen in het MER per milieuaspect beschreven zullen worden. Onderstaande opmerkingen zijn een aanvulling daarop.

3.2 Bodem en water

Naast waterberging in de gietwaterbassins dient er ook ruimte te komen voor oppervlaktewaterberging, ca. 10% van het verharde oppervlak. Het zoekgebied voor oppervlaktewaterberging maakt geen deel uit van het bestemmingsplan. Geef in het MER voor de glastuinbouw die het bestemmingsplan mogelijk maakt aan waar, wanneer en hoe voldoende ruimte voor oppervlaktewaterberging wordt geborgd. De Commissie adviseert dit ook inzichtelijk te maken voor de extra glastuinbouw die de structuurvisie mogelijk maakt om te voorkomen dat ruimte voor (toekomstige) oppervlaktewaterberging al andere bestemmingen heeft gekregen.

De Commissie adviseert om daarbij ook aandacht te besteden aan de mogelijkheden

⁴ Zie hierover ook de zienswijze van de Friese Milieu Federatie (nr. 5 in de lijst van ontvangen zienswijzen en adviezen in bijlage 2 van dit advies).

voor natuurvriendelijke waterberging⁵ en piekwaterberging.

In de startnotitie wordt aangegeven dat in het MER zal worden ingegaan op het aspect bodemdaling door zout en gaswinning. Deze bodemdaling kan gevolgen hebben voor de waterhuishouding en de energievoorziening, met name de winning van geothermische energie en warmte-koude-opslag. De Commissie adviseert om hiermee bij de beschrijving van de milieugevolgen in de komende decennia rekening te houden.

3.3 Natuur

Het aspect natuur verdient bijzondere aandacht in het MER. Het goedkeuringsbesluit van Gedeputeerde Staten van Fryslân over het vorige bestemmingsplan is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op 20 januari 2010 vernietigd. De Afdeling oordeelde onder andere dat onderzocht had moeten worden of het bestemmingsplan in combinatie met ander plannen, projecten of handelingen significante gevolgen kan hebben voor het Natura 2000-gebied 'Waddenzee'. De Commissie heeft in haar eerdere toetsingsadvies⁶ gesteld dat "op grond van de concept-Passende beoordeling onvoldoende zeker is dat significante negatieve effecten van het voornemen (afzonderlijk of in cumulatie met andere activiteiten) voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Waddenzee zijn uit te sluiten". De Commissie merkte op dat de nachtelijke 'lokale trek' (van en naar hoogwatervluchtplaatsen, slaaptrek) en 'seizoentrek' mogelijk negatief beïnvloed kan worden.

In de startnotitie wordt aangegeven dat de Passende beoordeling verder wordt uitgewerkt, met specifieke aandacht voor cumulatieve effecten en lichtuitstraling. De Commissie heeft de volgende aanbevelingen voor de passende beoordeling⁷:

- geef de begrenzing van het Natura 2000-gebied 'Waddenzee' aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging en de afstand van het plangebied ten opzichte van het Natura 2000-gebied. Breng gemotiveerd in beeld tot hoever de effecten in beginsel kunnen reiken voorzover relevant voor de passende beoordeling, ook rekening houdend met cumulatie van effecten van andere plannen/projecten in de omgeving;
- beschrijf de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten⁸ die mogelijk door het voornemen worden beïnvloed en geef aan of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;

⁵ Bijvoorbeeld als pleisterplaats voor watervogels en steltlopers.

⁶ Uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum: Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop, 23 juni 2008/ rapportnummer 1937-95.

⁷ Zie hierover ook de zienswijze van de Friese Milieu Federatie en het advies van de VROM-Inspectie (nr. 5 en 7 in de lijst van ontvangen zienswijzen en adviezen in bijlage 2 van dit advies).

⁸ Het voornemen zal afzonderlijk of in cumulatie in beginsel alleen gevolgen kunnen hebben voor vogelsoorten. In de passende beoordeling dient echter sluitend gemotiveerd te worden waarom habitattypen en overige soorten buiten beschouwing kunnen blijven. Indien gevolgen voor habitattypen en habitatrichtlijnsoorten niet met zekerheid uitgesloten kunnen worden, dan dienen die alsnog bij de effectbeoordeling te worden betrokken.

- beschrijf hoe het studiegebied wordt gebruikt door de soorten die mogelijk door het voornemen worden beïnvloed⁹. Ga, waar mogelijk kwantitatief, in op de functies broeden, foerageren en slapen (dag- en nachtrustplaatsen)¹⁰;
- schenk speciale aandacht aan soorten die gevoelig kunnen zijn voor verstoring in de donkere uren door kunstlicht, zoals ganzen, eenden en steltlopers. Betrek daarbij ook de gevolgen voor lokale vogelbewegingen in de avond/nacht. Vogels kunnen de lichtemissie op bepaalde vlieghoogte anders beleven dan mensen en pleisterende vogels;
- beschouw de (mogelijke) effecten in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen. Ga daarbij in op informatie- of kennisleemten en overweeg eventueel om ten behoeve van de effectbeoordeling aanvullend veldwerk uit te voeren om deze leemtes te beperken;
- betrek bij de beoordeling van de cumulatieve effecten alle plannen en projecten in het studiegebied waarbij mogelijk sprake is van effecten op relevante soorten. Doe dit ook als deze effecten op zichzelf relatief gering zijn. Neem alle plannen en projecten mee die na de aanwijzing van de Waddenzee tot Natura 2000-gebied zijn gerealiseerd, vergund of waarvan redelijkerwijs mag worden aangenomen dat ze doorgaan, ook al heeft er nog geen definitieve besluitvorming over plaatsgevonden;
- als aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied door het voornemen afzonderlijk of cumulatief niet valt uit te sluiten, onderzoek dan of een variant met de maximaal haalbare lichtafscherming (indicatief 98-99%) deze aantasting kan voorkomen;
- neem de Passende beoordeling¹¹ herkenbaar op in het MER.

De Commissie adviseert de Leidraad bepaling significante effecten van Steunpunt Natura 2000 te betrekken bij het opstellen van de passende beoordeling.

Onderzoek in de Passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.¹² Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de

⁹ Zie voor een kenschets, definitie en kwaliteitseisen van habitattypen en de ecologische vereisten van soorten de profielendocumenten van LNV.

¹⁰ Houd rekening met soorten die het studiegebied *kunnen* gebruiken voor pendelbewegingen (slaaptrek, hoogwaterbewegingen e.d.) en als slaappleats/rustplaats. Houd nadrukkelijk rekening met de situatie binnendijks bij hoge waterstanden, winteromstandigheden, foerageercondities op akkers in natte of droge jaren.

¹¹ Het dient daarbij te gaan om de definitieve Passende beoordeling. In het MER ten behoeve van het bestemmingsplan waarvan het goedkeuringsbesluit is vernietigd, werd nog gesproken over een concept-Passende beoordeling. Dit leidt tot onzekerheden over de status van de effectbeoordeling, waar de Commissie in haar toetsingsadvies mogelijk op moet ingaan.

¹² Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹³ met succes wordt doorlopen.¹⁴

De Waddenzee is ook aangewezen als beschermd natuurmonument. Geef aan in hoeverre het project invloed heeft op de doelstellingen van het natuurmonument, die zijn opgenomen in het aanwijsbesluit van de Waddenzee als Natura 2000-gebied.

De Commissie denkt met name aan mogelijke gevolgen voor het open en weidse karakter van het beschermde natuurmonument.

In de startnotitie is aangegeven dat naast de passende beoordeling ook de informatie over (effecten op) beschermde soorten wordt geactualiseerd. In dat verband adviseert de Commissie om ook aandacht te besteden aan de gevolgen van het voornemen voor de in het studiegebied broedende weidevogels, alsmede de op grond van het provinciaal soortenbeleid mogelijk benodigde of gewenste compensatie¹⁵ bij aantasting van broedhabitat.

3.4 Landschap en cultuurhistorie

In de startnotitie wordt aangegeven dat bij de beschrijving van de landschappelijke inpassing onderscheid zal worden gemaakt tussen het westelijke gedeelte (bestemmingsplan) en het gehele glastuinbouwgebied (structuurvisie).

De Commissie vindt het van belang dat daarbij wordt aangegeven hoe de landschappelijke inpassing wordt geborgd in het verdere planproces ook bij een krimpende vraag naar glastuinbouwlocaties nabij Sexbierum.¹⁶

4. Overige aspecten

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven' en 'evaluatieprogramma' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

¹³ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁴ Art. 6, lid 3 en 4 Habitatrictlijn, geïmplementeerd in art. 19g en 19h Natuurbeschermingswet 1998.

¹⁵ Zie hierover ook het advies van de provincie Fryslân (nr. 1 in de lijst van ontvangen zienswijzen en adviezen in bijlage 2 van dit advies).

¹⁶ Zie hierover ook het advies van de provincie Fryslân en de zienswijze van de Friese Milieu Federatie (nr. 1 en 5 in de lijst van ontvangen zienswijzen en adviezen in bijlage 2 van dit advies).

4.1 Leemten in milieuinformatie

Geef aan over welke (onderdelen van) milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Beschrijf welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is.

In het MER moet duidelijk worden gemaakt welke consequenties de kennisleemten en onzekerheden hebben voor het besluit. Geef een indicatie in hoeverre op korte termijn de informatie beschikbaar zou kunnen komen.

4.2 Vorm en presentatie

De Commissie adviseert in het MER ten minste een recente kaart op te nemen waarop alle in het MER gebruikte topografische namen goed leesbaar zijn aangeven.

4.3 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER voor zowel het bestemmingsplan als de structuurvisie.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: college van burgemeester & wethouders

Bevoegd gezag: gemeenteraad van de gemeente Franekeradeel

Besluit: Bestemmingsplan en Structuurvisie

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C 11.3 en passende beoordeling
project-m.e.r. vanwege categorie C11.3

Activiteit: Uitbreiding glastuinbouwgebied

Bijzonderheden:

Om de uitbreiding van het glastuinbouwgebied mogelijk te maken is in oktober 2008 een bestemmingsplan door de gemeenteraad vastgesteld. Voor de besluitvorming over dit bestemmingsplan is een m.e.r.-procedure doorlopen. Het goedkeuringsbesluit over dit bestemmingsplan door Gedeputeerde Staten van Fryslân is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op 20 januari 2010 vernietigd. Naar aanleiding van deze uitspraak is de gemeente gestart met een nieuwe m.e.r.-procedure. Voor het westelijke deel van het glastuinbouwgebied zal een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld en voor het gehele glastuinbouwgebied een structuurvisie. Ten behoeve van de besluitvorming over de structuurvisie en het bestemmingsplan wordt een gecombineerde plan/project-m.e.r.-procedure doorlopen.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Staatscourant van: 23 juni 2010
ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 24 juni 2010
adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 6 juli 2010
advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 27 augustus 2010

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij dit project is als volgt:

dr.ir. J. Hoeks
drs. L. Oprel
ing. R.L. Vogel
mr. F.W.R. Evers (voorzitter)
drs. J.P. Siedsma (secretaris)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de hierna genoemde informatie die van het bevoegde gezag is ontvangen, als uitgangspunt. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Startnotitie, Plan- en project-m.e.r. Uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum revisie 02 juni 2010;
- Toetsingsadvies Commissie m.e.r. over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop: uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum (1937-95);
- Voorontwerp-structuurvisie Sexbierum glastuinbouw, gemeente Franekeradeel 101702 / 17-06-10;
- Voorontwerp-bestemmingsplan Sexbierum - uitbreiding glastuinbouw, gemeente Franekeradeel 10-17-02 / 17-06-10.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Provincie Fryslân, Leeuwarden
2. Wetterskip Fryslân, Leeuwarden
3. Brandweer Fryslân, Leeuwarden
4. Milieu Adviesdienst, Leeuwarden
5. Friese Milieu Federatie, Leeuwarden
6. Gemeente Harlingen, Harlingen
7. Vrom-Inspectie, Groningen
8. Wetterskip Fryslân, Leeuwarden

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum

Het college van burgemeester en wethouders van Franekeradeel heeft het voornemen om het bestaande glastuinbouwgebied ten zuiden van Sexbierum uit te breiden met circa 200 hectare bruto extra glastuinbouwgebied. Voor het westelijke deel van het glastuinbouwgebied zal een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld en voor het gehele glastuinbouwgebied een structuurvisie. Ten behoeve van de besluitvorming over zowel de structuurvisie als het bestemmingsplan wordt een gecombineerde plan/project-m.e.r.-procedure doorlopen.

ISBN: 978-90-421-3126-2

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht
T 030 - 234 76 66
F 030 - 233 12 95
E mer@eia.nl
W www.commissiemer.nl

